

DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-218-225

УДК 330.34:332.142

JEL Classification: R11, R22

Марта Дергалюк

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і підприємництва
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)

E-mail: marta17.06@ukr.net. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-8791-9121>

Scopus Author ID: [57216750677](https://orcid.org/0000-0001-8791-9121)

Світлана Тульчинська

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки і підприємництва
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)

E-mail: tuha@ukr.net. **ORCID ID:** <http://orcid.org/0000-0002-1409-3848>

Scopus Author ID: [55367786700](https://orcid.org/0000-0002-1409-3848)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТЕНЦІАЛОФОРМУЮЧОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У статті досліджено наукові засади трактування поняття «потенціалоформуючий простір» з позиції регіональної економіки. Визначено системні характеристики та закономірності системних трансформацій потенціалоформуючого простору регіонів в умовах цифровізації, до яких належать: динамічність розвитку технологій, безпекові виклики, збереження принципів сталого розвитку, глобалізація та відкритість світових ринків, відповідності міжнародним стандартам. Системне управління потенціалоформуючим простором базується на методологічних засадах і принципах результативної взаємодії елементів потенціалу регіону. В організаційному забезпеченні процесів управління потенціалоформуючим простором регіонів основними принципами є адаптивність та інноваційність. Доведено, що цифрові інструменти визначають характеристики організаційного забезпечення системи управління потенціалоформуючого простору, а також впливають на просторові й часові витрати ресурсів при функціонуванні економічної системи регіону.

Ключові слова: потенціалоформуючий простір; організаційно-економічне забезпечення; система управління; регіон; розвиток регіону; цифровізація.

Рис.: 1. Бібл.: 16.

Постановка проблеми. Сучасні закономірності трансформація регіонів формуються під впливами децентралізації, розвитку технологій цифровізації державних послуг, а також в умовах безпекових викликів та релокації бізнесу з територій, на яких ведуться бойові дії. Просторовий ресурс регіонів має обмежені можливості, а в кризових умовах потребує додаткових часових витрат на адаптацію та структурні зміни. При цьому потенціалоформуючий простір зазнає не лише трансформацій, а й виступає акумульованим резервом для інтенсифікації змін у регіональній економіці України.

Організаційний та економічний інструментарій врегулювання, узгодження та спрямування процесів трансформації потенціалоформуючого простору регіонів характеризується варіативністю, стохастичністю та невизначеністю в умовах активного перерозподілу економічних ресурсів,

пріоритетності інвестування та надання міжнародної, державної підтримки регіонів. Також потребує науково-методичної підтримки й формування інтелектуально-кадрових компетенцій застосування нових цифрових технологій адміністрування в процесах надання державних послуг, фіскального регулювання, забезпечення публічності й результативності функціонування органів місцевого самоврядування.

Наразі системність та послідовність державної політики у процесах децентралізації та цифровізації сфери державних послуг забезпечили стійкість до безпекових викликів та обмеженості фінансових ресурсів. Проте збереження економічних ризиків щодо відсутності або високої вартості внутрішніх економічних ресурсів, потреба у фінансовій підтримці територій, що зазнали руйнувань, населення, що вимушено перемістилось між регіонами й потребує соціального захисту, а також обмеженість міжрегіонального та експортно-імпортного товарообміну, промислового та сільськогосподарського виробництва провокуватимуть довготривалу економічну кризу, безробіття та інфляцію як у масштабах національної економіки, так і на окремих територіях.

Окреслені умови та завдання економічного розвитку регіонів потребують удосконалення теоретико-методичного, організаційного забезпечення, формалізації механізму забезпечення результативності цифровізації й адміністрування. Збереження системності організаційного та економічного забезпечення подальшої стійкості та сталості розвитку регіональної економіки виступає одним із загальнонаціональних пріоритетів економічного державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні публікації щодо управління економічним потенціалом регіональної економіки розкривають дослідження таких учених-економістів, як Л. О. Гришина, Д. О. Добрик, Л. Л. Калініченко, М. В. Макаренко, О. В. Попело [1-5]. Більш детально досліджували проблему методології та організаційного забезпечення розвитку й модернізації регіонів як економічних систем М. П. Бутко, О. М. Вовк, М. І. Долішній, В. Ю. Медвідь, В. Томарева-Патлахова, С. О. Тульчинська [6-11]. Окремо заслуговують на увагу дослідників потенціалоформуючого простору регіональної економіки публікації щодо просторовості в організації економічних систем О. Бавико, М. І. Мельник, О. О. Ткаченко, Р. В. Тульчинський, І. В. Яскал [12-16].

Виділення недосліджених частин загальної потреби. Проте в досліджуваних наукових публікаціях недостатньо розкрито організаційні засади та економічне забезпечення результативності трансформації потенціалоформуючого простору регіонів в умовах цифровізації.

Формулювання цілей статті. Цілі проведеного дослідження орієнтовані на реалізацію окресленого завдання – формалізацію організаційного та економічного забезпечення результативності трансформації потенціалоформуючого простору регіональної економіки шляхом застосування системного підходу.

Виклад основного матеріалу. Просторова концепція досліджень регіональної економіки, на думку О. О. Ткаченко та І. В. Яскал, визначає холістичність та синергічність взаємодії елементів простору як відкритої системи [14; 16]. Системний підхід у трактуваннях поняття «потенціалоформуючий простір» дозволяє розкрити властивості та характеристики функціонування економіки регіонів:

- ресурсні елементи системи економіки регіону мають визначені регіональною географією точки формування, використання та канали розподілу;

- економічний потенціал регіону формується специфікою ресурсної бази та якісними характеристиками матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових ресурсів, при цьому можливості для їх використання при активізації потенціалу визначаються якісними характеристиками інституційної системи, рівнем інтелектуалізації та структурними показниками населення регіону, доступністю технологій та логістичних каналів, а також характеристиками взаємозв'язків елементів регіонального простору із зовнішнім середовищем;

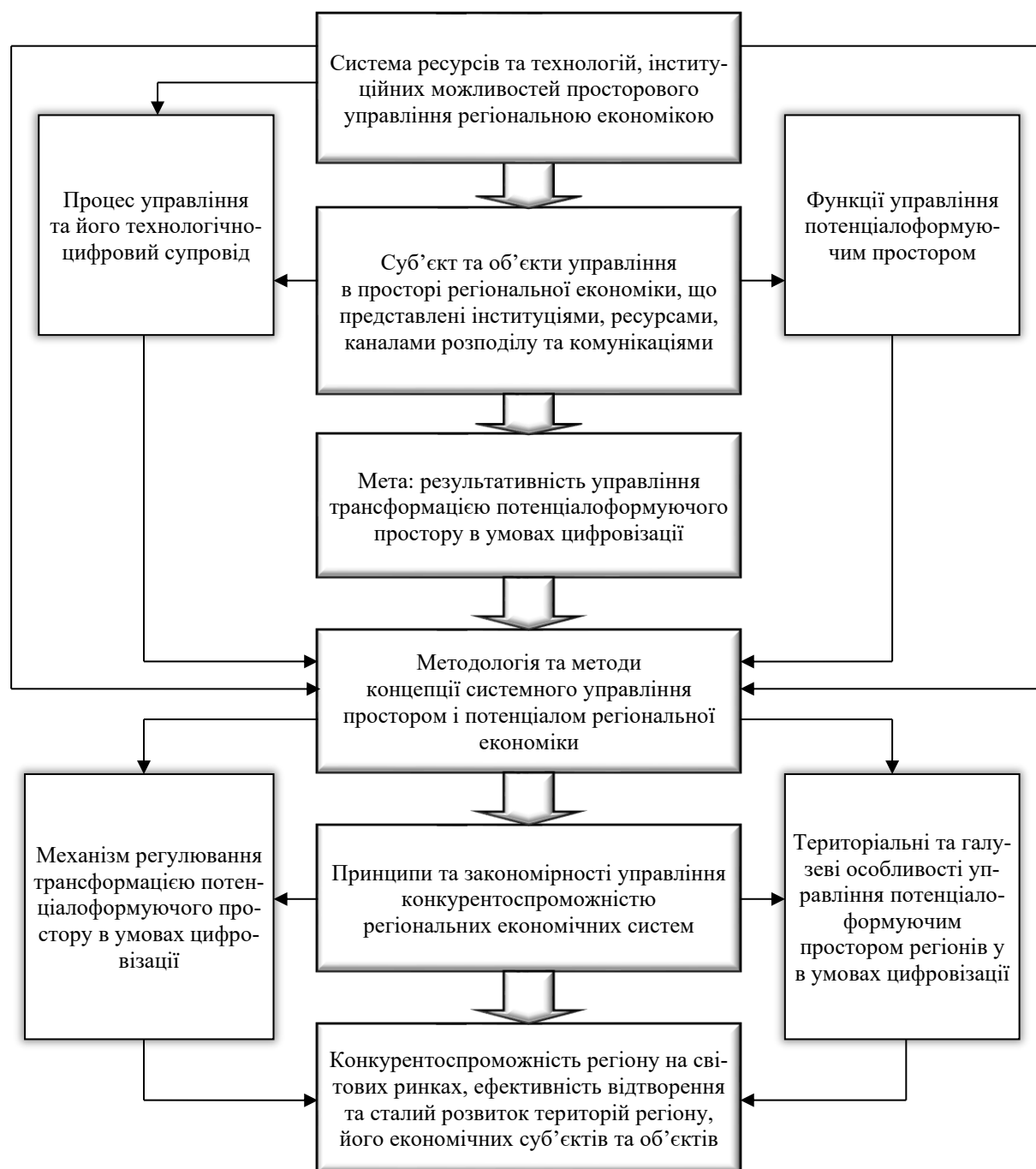
- економічні комунікації всередині економічного простору регіону та із зовнішнім середовищем визначають швидкість адаптації до змін, стійкість до ризиків, результативність модернізації як окремих галузей, так і загальної системи управління економікою регіону;

- просторовий фактор базується на фізичному розміщенні на території регіону ресурсів, виробничих потужностей, населення та інституцій, що в сукупності формує як економічні центри, так і інфраструктурну мережу;

- економічні відносини між різними елементами простору регіональної економіки визначають спрямованість та динамічність трансформацій, формуючи цінності та пріоритети у активізації економічного потенціалу як окремих суб'єктів господарювання, так і системної стратегії, єдиних принципів, загальних закономірностей у регіональному розвитку.

В окреслених закономірностях регіонального економічного розвитку детермінантою векторності структурних зрушень на сьогодні виступає технологія цифровізації, оскільки є основним інструментом і комунікацій, і формування економічних відносин, і розміщення та розподілу ресурсів. Цифрові інструменти визначають характеристики організаційного забезпечення системи управління потенціалоформуючого простору, а також впливають на просторові й часові витрати ресурсів при функціонуванні економічної системи регіону.

В умовах інтенсивної цифровізації всіх економічних сфер регіонального простору стимулами розвитку виступають технології та інновації, а також їх доступність, вартість та якість. Тому постає необхідність системного управління потенціалоформуючим простором, що має базуватись на методологічних засадах і принципах результативної взаємодії елементів (рис. 1).

Рис. 1. Організаційний взаємозв'язок елементів системи управління потенціалоформуючим простором регіону в умовах цифровізації
Джерело: побудовано авторами.

Організаційне забезпечення системи управління потенціалоформуючим простором регіону в умовах цифровізації має враховувати вищевказані властивості та закономірності трансформаційних змін. При цьому цифрові технології, територіальні та галузеві особливості регіональної економічного простору спрямовуються на нарощування конкурентоспроможності на світових ринках, ефективність відтворення та сталий розвиток територій регіону, його економічних суб'єктів та об'єктів.

В організаційному забезпеченні процесів управління потенціалоформуєчим простором регіонів адаптивність та інноваційність, як принципи розвитку, визначають стратегічні орієнтири для подальшого регулювання структурними змінами на формування конкурентоспроможності регіону на світових ринках, ефективності відтворення та сталого розвитку територій регіону, його економічних суб'єктів та об'єктів. Вказані принципи спрямовують організаційну систему економічного простору регіону на гармонізацію внутрішнього й зовнішнього середовища, а також орієнтують на модернізаційне відновлення об'єктів регіональної економіки.

Висновки та пропозиції. Проведене дослідження дозволило сформулювати організаційні та економічні засади наукового характеру щодо регулювання трансформацією потенціалоформуєчого простору регіональної економіки. У статті розкрито властивості та характеристики функціонування економіки регіонів в умовах цифровізації державних інституцій та сфери надання інституційних послуг. Ключовими закономірностями системних трансформацій потенціалоформуєчого простору регіонів є безпекові виклики, цифрові технології, необхідність збереження принципів сталого розвитку та глобалізація світових ринків для продукції та економічних зв'язків регіональних систем. Дотримання зазначених закономірностей у організаційному та економічному забезпеченні розвитку потенціалоформуєчого простору регіональної економіки реалізується через формалізацію системного підходу в умовах цифрової детермінанти.

Подальші дослідження необхідно спрямовувати на встановлення методичного інструментарію забезпечення результативності реалізації потенціалоформуєчого простору регіональної економіки в умовах цифровізації та моделювання адаптивних змін, що відповідатимуть безпековим викликам та потребам формування нового економічного потенціалу регіону.

Список використаних джерел

1. Гришина Л. О. Оцінка економічного потенціалу регіону при формування стратегії його розвитку / Л. О. Гришина, Г. В. Єфімова, Н. В. Гришина // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – Вип. 19. – С. 95–101.
2. Добрик Д. О. Структурні складові соціально-економічного потенціалу регіону / Д. О. Добрик // Інтелект XXI. – 2019. – № 1. – С. 29–32.
3. Калініченко Л. Л. Механізм управління потенціалом соціально-економічного розвитку регіонів / Л. Л. Калініченко // Економічний вісник університету. – 2018. – Вип. 37(1). – С. 84–89.
4. Макаренко М. В. Економічний потенціал регіону як основа його розвитку / М. В. Макаренко // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. – 2017. – № 3. – С. 13–18.
5. Попело О. В. Аналіз ресурсного потенціалу регіонів України / О. В. Попело // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2018. – Вип. 2(14). – С. 64–83.

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ

6. Бутко М. П. Модернізація регіональних господарських систем у глобалізаційному економічному просторі : монографія / М. П. Бутко, Т. В. Пепа, Ф. М. Уляненко. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2014. – 268 с.
7. Вовк О. М. Закономірності розвитку транспортних підприємств в умовах структурних зрушень регіонів / О. М. Вовк, А. М. Ковальчук, Ю. А. Долгополова // Проблеми системного підходу в економіці. – 2020. – Вип. 3(77). – С. 99-104.
8. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети : монографія / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – 512 с.
9. Медвідь В. Ю. Наукові парадигми сучасного регіонального розвитку / В. Ю. Медвідь // Економіка та держава. – 2013. – № 4. – С. 36–38.
10. Томарева-Патлахова В. Моделі регіонального розвитку в контексті економічних реформ / В. Томарева-Патлахова // Держава та регіони. – 2013. – № 1. – С. 76–80.
11. Тульчинська С. О. Концепція інноваційного розвитку регіонів на основі регіональних переваг / С. О. Тульчинська // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 138–142.
12. Бавико О. Формування стратегії постіндустріального розвитку регіонального економічного простору [Електронний ресурс] / О. Бавико // Ефективна економіка. – 2012. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1255>.
13. Мельник М. І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій : монографія / М. І. Мельник ; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2012. – 568 с.
14. Ткаченко О. О. Потенціал розвитку просторової інтеграції бізнесу в регіонах України: аналіз та оцінювання / О. О. Ткаченко // Регіональна економіка. – 2018. – № 1. – С. 48-56.
15. Тульчинський Р. В. Детермінанти становлення нового регіоналізму: теорія, методологія, практика : монографія / Р. В. Тульчинський. – Херсон : Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2018. – 400 с.
16. Яскал І. В. Категорії «економічний простір» і «просторова економіка» в регіональних дослідженнях / І. В. Яскал // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2016. – № 2 (13), том 1. – С. 48–54.

References

1. Hryshyna, L.O., Yefimova, H.V., Hryshyna, N.V. (2011). Otsinka ekonomichnoho potentsialu rehionu pry formuvannia stratehii yoho rozvytku [Evaluation of the economic potential of the region when formulating the strategy of its development]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Science of Kirovohrad National Technical University. Economics of Science*, 19, 95–101.
2. Dobryk, D.O. (2019). Strukturni skladovi sotsialno-ekonomichnoho potentsialu rehionu [Structural components of the socio-economic potential of the region]. *Intelekt XXI – Intellect XXI*, 1, 29–32.
3. Kalinichenko, L.L. (2018). Mekhanizm upravlinnia potentsialom sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv [The mechanism of managing the potential of socio-economic development of regions]. *Ekonomichniy visnyk universytetu – Economic Bulletin of the University*, 37(1), 84–89.
4. Makarenko, M.V. (2017). Economic potential of the region as a basis of its development. [Economic potential of the region as a basis for its development]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu – Bulletin of the Azov State Technical University*, 34, 12–18.

5. Popelo, O.V. (2018). Analiz resursnoho potentsialu rehioniv Ukrainy [Analysis of the resource potential of the regions of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 2(14), 64–83.

6. Butko, M.P., Pepa, T.V. (2014). *Modernizatsiia rehional'nykh hospodars'kykh system u hlobalizatsijnomu ekonomichnomu prostori [Modernization of regional economic systems in a globalizing economic space]*. TOV «Vydavnytstvo «Aspekt-Polihraf».

7. Vovk, O.M., Kovalchuk, A.M. Dolhopolova, Yu.A (2020). Zakonomirnosti rozvytku transportnykh pidpryyemstv v umovakh strukturnykh zrushen rehioniv [Patterns of development of transport enterprises in conditions of structural shifts in regions]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi Problems of the systemic approach in economics*, 3(77), 99-104.

8. Dolishnii, M.I. (2006). *Rehionalna polityka na rubezhi XX-XXI stolit: novi priorytety [Regional policy at the turn of the XX-XXI centuries: new priorities]*. Naukova dumka. http://irr.org.ua/publication/dol_mopdf.

9. Medvid, V.Yu. (2013). Naukovi paradyhmy suchasnoho rehionalnoho rozvytku. [Scientific paradigms of modern regional development]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 4, 36-38.

10. Tomareva-Patlahova, V. (2013). Modeli rehionalnoho rozvytku v konteksti ekonomichnykh reform [Models of regional development in the context of economic reforms]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 1, 76–80.

11. Tulchynska, S.O. (2012). Kontseptsiiia innovatsiinoho rozvytku rehioniv na osnovi rehionalnykh perevah [The concept of innovative development of regions on the basis of regional advantages]. *Aktualni problemy ekonomiky – Current problems of the economy*, 9, 138-142.

12. Bavyko, O. (2012). Formuvannia stratehii postindustrialnoho rozvytku rehionalnoho ekonomichnoho prostoru. [Formation of the strategy of post-industrial development of the regional economic space]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, 7. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1255>.

13. Melnyk, M.I. (2012). *Formuvannya biznes-seredovyshcha Ukrayiny v umovakh instytutsiynykh transformatsiy [Formation of Ukrainian business environment in terms of institutional transformations]*. Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

14. Tkachenko, O.O. (2018). Potentsial rozvytku prostorovoyi intehratsiyi biznesu v rehionakh Ukrainy: analiz ta otsynuyannya [The potential for the development of spatial integration of business in the regions of Ukraine: analysis and evaluation]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, (1), 48-56.

15. Tulchynskyi, R.V. (2018). *Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice]*. Vyd-vo “PP Vyshemyrskyi V.S.”.

16. Yaskal, I.V. (2016). Katehorii “ekonomichniy prostir” i “prostorova ekonomika” v rehionalnykh doslidzhenniakh. [Categories "economic space" and "spatial economy" in regional studies]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryyemnytstva – Problems and prospects of business development*, 1(2(13)), 48-54.

Отримано 14.11.2022

UDC 330.34:332.142

Marta Derhaliuk

PhD in Economics, Associate Professor of Economics and Entrepreneurship
National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute” (Kyiv, Ukraine)

E-mail: marta17.06@ukr.net. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-8791-9121>

Scopus Author ID: [57216750677](https://orcid.org/57216750677)

Svitlana Tulchynska

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Head of the Department of Economics and Entrepreneurship
NTUU “Kyiv Polytechnic Institute” named after Igor Sikorsky

E-mail: tuha@ukr.net. **ORCID ID:** <http://orcid.org/0000-0002-1409-3848>

Scopus Author ID: [55367786700](https://orcid.org/55367786700)

ORGANISATIONAL AND ECONOMIC SUPPORT OF THE POTENTIAL-FORMING SPACE OF THE REGIONS IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION

The article researches scientific principles of interpretation of the "potential-forming space" from the aspect of regional economy. The author defines the system characteristics of the potential-forming space of the regional economy: the resource elements of the regional economic system have locations determined by the regional geography; the economic potential of the region is formed by the specifics of resource provision; economic communications within the economic space of the region determine the speed of adaptation to changes, resistance to risks, and the effectiveness of modernisation; the spatial factor is based on the physical location of resources, production facilities, population, and institutions in the region. The systemic management of the potential-forming space is based on methodological foundations and principles of effective interaction of the elements of the region's potential. In the organisational support of the processes of managing the potential-forming space of regions, adaptability and innovativeness, as principles of development, determine the strategic guidelines for further regulation of structural changes to form the region's competitiveness in the world markets, the efficiency of reproduction and sustainable development of the region's territories, its economic entities and objects. The organisational and economic support of economic systems is coordinated by the author in the mechanism of regulation. The author also formulates the axiom of system management of the potential-forming space of a region - transformation takes place under the influence of geographical location, state policy, resource supply and allocation of productive forces, infrastructure development, specialisation of production and industry, competitive status in the national and world economies. The working hypotheses of the study are digitalisation as a determinant of innovative development and intellectualisation of the regional economy, which forms new technologies of administration and institutional regulation, competitive advantages for regional economic entities, and allows rationalising the processes of resource and product distribution.

Keywords: potential-forming space; organisational and economic support; management system; region; regional development; digitalisation.

Fig 1; References: 16.